

2024-05-07

FÖRSLAG TILL SYNPKUNKTER

Nacka kommun Dnr: NAF-2024-47

Remitteringsinstans Dnr: U2024/00585

Yttrande över Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16) från Utbildningsdepartementet

Sammanfattning

Nämnden för arbete och försörjning ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag. På några punkter instämmer dock nämnden inte i de bedömningar som utredningen gör och avstyrker därför delar av utredningens förslag.

Följande förslag avstyrkes:

- **Avsnitt 3.3.9:**
Förslag att utbildningsanordnaren ska se till att de studerande som behöver svenska med yrkesinriktning får sådan undervisning.
- **Avsnitt 3.3.12:**
Förslag att det ska vara möjligt för Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) att meddela dispens från kravet om lärande i arbete (LIA) i en utbildning och därmed även från kravet på LIA för en examen.
- **Avsnitt 3.3.13**
Förslag om att det ska införas en ny form av gymnasieexamen i komvux, allmän examen, som ska kunna innefatta utbildning från yrkesskolan.
- **Avsnitt 3.6.3:**
Förslag om att behörighetsgivande förutbildning ska bedrivas inom ramen för yrkesskolan.
- **Avsnitt 11.8.4:**
Förslag om att en rektor inom komvux ska kunna ge betyget E till en elev, som vid en validering bedöms ha tillräckliga kunskaper i en kurs eller en nivå i ett

ämne för att nå upp till minst betygskriterierna för betyget E, utan att eleven genomgår provning.

När det gäller utredningens förslag om att Skolverket ska analysera möjligheterna att ta fram yrkespaket för anpassad utbildning som motsvarar SeQF-nivå 3 i **avsnitt 10.6.2** så vill nämnden för arbete och försörjning framhålla dels att en statlig finansiering av sådana yrkespaket skulle minska risktagandet för kommunerna, dels att det kan finnas svårigheter att få ihop tillräckligt stora undervisningsgrupper för sådana yrkesutbildningar på regional nivå och att lärling eventuellt skulle kunna vara en bättre studieform för målgruppen.

Vidare vill nämnden för arbete och försörjning lyfta att det finns en farhåga att utredningens förslag kan leda till en uppdelning av språkstarka elever i yrkesskolan och språksvaga elever i komvux som en följd av att behörighetskraven för utbildningar inom yrkesskolan verkar bli högre än behörighetskraven för en del yrkesutbildningar inom komvux.

Motiveringar till nämnden för arbete och försörjnings avstyrkanden framgår under respektive avsnitt nedan.

Övergripande bedömning

Nämnden för arbete och försörjning ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag. Nämnden ser positivt på att det införs en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna och tror att den nya utbildningsformen kommer att vara ett bra komplement till befintliga yrkesutbildningar på gymnasial nivå.

Eftersom behörighetskraven för utbildningar inom yrkesskolan kan bli högre än behörighetskraven för en del yrkesutbildningar inom komvux vill nämnden för arbete och försörjning uttrycka en generell farhåga att utredningens förslag kan leda till en uppdelning av språkstarka elever i yrkesskolan och språksvaga elever i komvux.

På några punkter instämmer nämnden inte i de bedömningar som utredningen gör och avstyrker därför delar av utredningens förslag.

Avsnitt 3.3.9 Utbildningsanordnaren ska erbjuda stöd och vägledning till de studerande

Nämnden för arbete och försörjning avstyrker utredningens förslag under avsnitt 3.3.9 om att utbildningsanordnaren ska erbjuda undervisning i svenska med yrkesinriktning till studerande som har behov av sådan undervisning. Eftersom personer som söker till yrkesskolan ska vara behöriga till motsvarande ett yrkesprogram i gymnasieskolan, det vill säga bland annat ha godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, anser nämnden inte att det bör vara nödvändigt att erbjuda svenska med yrkesinriktning inom

ramen för yrkesskolan. Om en studerande har sådana brister i svenska språket att den behöver svenska med yrkesinriktning, så föreslår nämnden i stället att denna person först studerar svenska på den nivå som den befinner sig. Nämnden vill också framhålla att de studerande sannolikt behöver lära sig en helt ny terminologi inom yrket oavsett språklig bakgrund. Förslaget om att utbildningsanordnaren ska se till att de studerande som behöver svenska med yrkesinriktning ska få sådan undervisning rimmar, enligt nämnden, inte heller med utredningens förslag att yrkesskolan ska vara en renodlad yrkesutbildning. Den rådande bristen på legitimerade och behöriga lärare är ytterligare en anledning till att nämnden för arbete och försörjning avstyrker detta förslag.

Avsnitt 3.3.12 Betyg och examen i yrkesskolan

Nämnden för arbete och försörjning instämmer inte heller i utredningens bedömning under avsnitt 3.3.12 att det bör finnas en möjlighet för MYH att meddela dispens från kravet om LIA i en utbildning och därmed även från kravet på LIA för en examen. Nämnden anser att praktik är en nödvändighet för en kvalitativ yrkesutbildning, oberoende om den studerande har yrkeserfarenhet eller inte sedan tidigare, och att det därför inte ska vara möjligt att få dispens. Att en studerande kommer i kontakt med nya sammanhang och ökar sitt kontaktnät är en viktig del av en yrkesutbildning och möjligheten att skapa förutsättningar för anställning.

Avsnitt 3.3.13 Utbildning i yrkesskolan ska få tillgodoräknas i en examen från komvux

Nämnden för arbete och försörjning avstyrker även utredningens förslag under avsnitt 3.3.13 om att det ska införas en ny form av gymnasieexamen i komvux, allmän examen, som ska kunna innefatta utbildning från yrkesskolan. Nämnden anser att yrkesskolan inte bör blandas med komvux. Yrkesskolan syftar till att en person relativt snabbt ska kunna få en utbildning i ett bristyrke och därmed etablera sig på arbetsmarknaden. Komvux har, vilket även framhålls av utredningen, ett bredare uppdrag.

Utredningen föreslår vidare att en rektor inom kommunal vuxenutbildning ska få besluta att även andra ämnen och nivåer i ämnen från gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning får ingå i den allmänna examen om rektorn bedömer att dessa inte överlappar med de kurser från yrkesskolan som ingår i examen. Enligt nämnden för arbete och försörjning bör en rektor inom komvux inte heller få uppdraget att bedöma om kurser från yrkesskolan överlappar kurser i komvux, eftersom detta inte skulle vara rättssäkert, då kurser och betyg från yrkesskolan inte är likvärdiga med kurser och betyg inom komvux.

Avsnitt 3.6.3 Framtida utveckling av yrkesskolan

Vidare avstyrker nämnden för arbete och försörjning förslaget under avsnitt 3.6.3. om att utreda om det finns behov av behörighetsgivande förutbildning inom ramen för

yrkesskolan. Nämnden anser att det är lämpligare att behörighetsgivande förutbildning bedrivs inom ramen för komvux. Komvux erbjuder redan i dag samtliga kurser som kan vara aktuella för att ge den sökande behörighet till yrkesskolan. Om yrkesskolan också ska erbjuda motsvarande kurser riskerar volymerna att bli små och, som en följd av detta, kurserna inte starta. Även om behörighetsgivande förutbildning erbjuds inom ramen för yrkeshögskolan, så anser nämnden att yrkeshögskolan skiljer sig från yrkesskolan, eftersom det krävs behörighet motsvarande den som krävs för gymnasieskolans yrkesprogram för att vara behörig till yrkesskolan.

Avsnitt 11.8.4 Validering utan prövning ska kunna leda till betyget E

Nämnden för arbete och försörjning avstyrker slutligen även utredningens förslag under avsnitt 11.8.4 om att rektor ska kunna ge betyget E till en elev, som vid en validering bedöms ha tillräckliga kunskaper i en kurs eller en nivå i ett ämne för att nå upp till minst betygskriterierna för betyget E, utan att eleven genomgår prövning. Nämnden anser att det inte är rättssäkert att en rektor inom komvux ska få vara betygssättande i kurser, där innehållet inte är känt för rektorn och rektorn endast kan utgå ifrån betyg från yrkesskolan, vilka har utfärdats av en lärare som inte omfattas av samma krav som yrkeslärare inom komvux.

Avsnitt 10.6.2 Skolverket ska analysera möjligheterna att ta fram yrkespaket för anpassad utbildning som motsvarar SeQF-nivå 3

När det gäller yrkespaket för kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning motsvarande en kvalifikation på SeQF-nivå 3, som utredningen under avsnitt 10.6.2 föreslår att Skolverket i samråd med MYH ska få uppdraget att analysera möjligheterna för, så vill nämnden för arbete och försörjning framhålla att en statlig finansiering av sådana yrkesutbildningar skulle minska risktagandet för kommunerna. Vidare vill nämnden lyfta att det eventuellt kan bli ett problem att få ihop tillräckligt stora undervisningsgrupper för sådana yrkesutbildningar på kommunnivå och i vissa fall även länsnivå samt att lärlingsutbildning eventuellt skulle kunna vara en bättre studieform för målgruppen.